

International Conference on Advanced Trends in Information Theory, ATIT 2019 – Proceedings Kyiv, Ukraine, 2019, pp. 166-170. doi: 10.1109/ATIT49449.2019.9030442

4. SWIFT Payments Explained - Paying by SWIFT | Tipalti. [Електронний ресурс] URL: <https://tipalti.com/swift-payments/>

5. Kumar, Ravi Prakash (25 лютого 2022). What is SWIFT? Why this banking service could be a big weapon against Russia. [Електронний ресурс] - URL: <https://www.livemint.com/news/world/what-is-swift-why-this-banking-service-could-be-a-big-weapon-against-russia-11645760070928.html>

6. Офіційний сайт компанії SWIFT. [Електронний ресурс] URL: <https://www.swift.com/>

7. Mastercard и Visa про блокчейн и криптовалюту [Електронний ресурс] URL: <https://fomag.ru/news/mastercard-i-visa-pro-blokcheyn-i-kriptovalyutu/>.

8. Про віртуальні активи [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-IX#Text>

9. Blockchain Market [Електронний ресурс] URL: <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/blockchain-market-100072>

10. Messari Fund Analysis H1'22: Examining Portfolios of Crypto Funds/. [Електронний ресурс] URL: <https://messari.io/report/messari-fund-analysis-h1-22-examining-portfolios-of-crypto-funds>

11. Swift Annual Review. [Електронний ресурс] URL: <https://www.swift.com/swift-annual-review>.

12. Рубанов П. М. Етапи розвитку та види віртуальних валют // Економіка. Фінанси. Право. 2019. N 11/3. С. 24–28. URL: <http://efp.in.ua/uk/journalitem/249>.

13. Carol Paradine. Accounting and Auditing in a Blockchain-Enabled World: Audit Regulation on the New Frontier // CEO, Canadian Public Accountability Board (CPAB). 2019, 36-40.

14. Joseph F. Borg, Tessa Schembri. The regulation of blockchain technology / Global Legal Insights. - Blockchain & Cryptocurrency Regulation. 2019, First Edition, 188-192.

5.3. ФІНАНСОВІ ДОМІНАНТИ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕС-СТРУКТУР В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ

Божанова О.В.

*к.е.н, доцент, Український державний університет науки і технологій,
м. Дніпро*

На сьогодні вітчизняна економіка зазнає величезних збитків оскільки в країні триває війна. Наразі оцінити втрати не має можливості. Державною службою статистики здійснено оперативну оцінку ВВП за IV квартал 2022 року, яка показала, що реальний ВВП з урахуванням сезонного фактору в IV кварталі 2022 року зменшився порівняно з III кварталом 2022р на 4,7% а порівняно з IV кварталом 2021 року – на 31,4% [1]. Сьогодні покладатися на інвестиції не вчасно, оскільки за різними оцінками експертів ризику інвестицій сягають 40%. Такий великий відсоток виник внаслідок відсутності страхування військових ризиків та відсутності певних гарантій.

Отже, економічна безпека бізнес-структур є єдино можливим напрямком, здатним вивести Україну із кризового воєнного та повоєнного стану. Адже

економічна безпека будь якої бізнес – структури є підґрунтям забезпечення економічного зростання країни. Для забезпечення економічної безпеки кожна бізнес-структура має використовувати певний управлінський інструментарій задля підвищення своєї конкурентоспроможності та більш раціонального використання ресурсів.

Забезпечення певних темпів зростання виробництва і результатів фінансово-економічної діяльності бізнес-структур; досягнення поставлених цілей, що відповідають інтересам його власників не можливе без розробки та проведення самостійної стратегії бізнес-структур та без забезпечення ефективної системи його фінансової стійкості та безпеки.

Сьогодні не має жодного сектору економіки нашої країни на яку не вплинули наслідки війни. Велика кількість підприємств зазнали руйнувань, або повного знищення. Слід зауважити, що з перших днів повномасштабної війни НБУ направив свої дії на підтримку стабільності банківської системи та своєчасного проведення платежів. Такі дії допомогли адаптуватися економіки країни, бізнес-структура, а також населенню до нових умов існування. Так, Національний банк зафіксував офіційний курс національної валюти до іноземних валют, ввів певні валютні обмеження, встановив облікову ставку на рівні 10% та ввів додаткові інструменти для підтримки ліквідності банківської системи.

У науковій літературі, після глобальної фінансової кризи 2008 року актуалізувалися дослідження, що пов'язані із виявленням сутності фінансових, економічних криз, їх першопричин, способами та напрямками зменшення чи уникнення їх руйнівної дії та з проблемами підвищення економічної безпеки бізнес-структур. Проте, зараз дуже гостро постає питання відновлення, виживання бізнес-структур, їх економічна безпека та розвиток.

Також слід звернути увагу, що в сучасному світі з його стрімкими глобалізаційними змінами в різних сферах життя, цифрова трансформація, як техніко-технологічне ядро цифрової економіки є драйвером впровадження новітніх цифрових технологій, що трансформують структуру доданої вартості продукту, шляхом інтеграції цифрової та інтелектуальної складової в ланцюг його створення. Цифрова трансформація економіки передбачає перехід процесів і технологій бізнесу на більш сучасні та ефективні рішення [2]. І це є ще одним викликом для вітчизняних бізнес-структур.

Дослідження полягає у дослідженні впливу фінансової домінанти сучасної моделі економічної безпеки бізнес-структур в умовах розвитку цифрових інновацій.

Поняття економічної безпеки різними науковцями трактується по різному, оскільки у кожного науковця є свій погляд на дання визначення. Взагалі поняття «економічна безпека» з'явилося не випадково, а внаслідок історичним подіям у світовій економіці. Так, під час світової кризи 1929-1939 рр. найбільше постраждала економіка таких країн як США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Франції та інших країн Європи. Саме з тих часів актуалізувалось поняття «економічна безпека». Дуже тривалий час дане поняття досліджувалось переважно на макроекономічному рівні

Вважається, що офіційного статусу терпін «економічна безпека» набув у 85 році минулого століття, оскільки на 40-й сесії Генеральної асамблеї ООН, було прийнято резолюцію «Міжнародна економічна безпека». В даній резолюції зазначено про необхідність сприяти забезпеченню економічної безпеки національних економік з метою створення умов для соціально-економічного розвитку та прогресу кожної країни [3]. Цю подію можна вважати знаковою не лише з точки зору започаткування офіційного розгляду питань економічної безпеки, а й із точки зору активного поширення проблематики цих питань у різні сфери діяльності та на щаблі ієрархій видів безпеки [4].

В Україні проблема економічної безпеки вперше розглядалася на законодавчому рівні після розпаду СРСР з появою нових незалежних держав, які в 90-х рр. ХХ століття були неспроможні захищати свої національні інтереси. Важливим правовим актом, в якому було започатковано політику у сфері забезпечення економічної безпеки держави, є Концепція національної безпеки України, що затверджена Верховною Радою України 16 січня 1997 року. В даному правовому документі було визначено сутність поняття «національна безпека», виявлено її об'єкти та принципи забезпечення, виділено пріоритетні національні інтереси країни, ідентифіковано основні загрози національній безпеці та обґрунтовано напрями державної політики національної безпеки України [5]. У процесі розробки науково-теоретичних основ вирішення проблем національної безпеки, у тому числі економічної безпеки держави, 5 березня 1998 року було прийнято Закон України «Про Раду національної безпеки України», в якому визначено правові організації та діяльність Ради національної безпеки і оборони України, її склад, структуру та функції. Наступним кроком було прийняття Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року, що містить основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [5]. Ґрунтовніше стратегічні цілі, завдання, механізми забезпечення життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави висвітлено у «Стратегії національної безпеки України» від 2 лютого 2007 року [6]. Цей нормативний документ втратив чинність у зв'язку з прийняттям Указу Президента України від 6 травня 2015 року про рішення Ради національної безпеки та оборони України «Про стратегію національної безпеки України», де зазначено, що ключовою умовою нової якості економічного зростання в Україні є забезпечення економічної безпеки. Це здійснюється шляхом реалізації таких основних заходів як деолігархізація, демонополізація і дерегуляція економіки, захист економічної конкуренції, спрощення й оптимізація системи оподаткування, формування сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів тощо [7].

На даний момент визначенню поняття економічної безпеки підприємства присвячено багато наукових публікацій.

Проте, Г.А. Атаманов слушно зауважив, що практично всі вони «страждають одним і тим же недоліком: у них відсутні більш-менш логічні та чіткі визначення досліджуваного феномену» [8].

В табл. 5.6 наведено наукові підходи до визначення «економічна безпека підприємства».

Таблиця 5.6

Наукові підходи до визначення «економічна безпека підприємства»

Автор	Визначення «економічна безпека підприємства –це...»
Могільний А.І. [9]	«забезпечення стану життєдіяльності, при якому реалізуються його основні інтереси, воно захищено від внутрішніх та зовнішніх загроз і дестабілізуючих чинників»
Забродський В. А. [10]	«кількісна і якісна характеристика властивостей фірми, що відбиває здатність «самовиживання» і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої економічної загрози».
Гладченко Т.Н. [11]	«захищеність життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, організація якої здійснюється адміністрацією й колективом підприємства шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженернотехнічного й соціальнопсихологічного характеру. При цьому, поперше, стан захищеності має динамічний характер; по-друге, загроза, що виходить зсередини підприємства, не менш небезпечна, ніж ззовні, і потретьє, система економічної безпеки підприємства повинна взаємодіяти на правовій основі з державною системою забезпечення економічної безпеки»
Гапак Н. М. [12]	«стан господарського суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів домагається запобігання, ослаблення захисту від існуючих небезпек і загроз чи інших непередбачених обставин і, в основному, забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції і господарського ризику.
Новікова О.Ф. [13]	«умови перебування ресурсів бізнесу підприємства (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки й устаткування, прав), а також подальших перспектив підприємства, в котрих вони по максимальному використовуються, в процесі ефективного функціонування та розвитку підприємства на основі уникнення як зовнішніх, так і внутрішніх перешкод»
Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. [14]	«гармонійне поєднання в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що функціонують поза межами підприємства та безпосередньо взаємодіють з цим підприємством».
Ковальова Д. Сухорукова Т. [15]	«захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на цій діяльності».
С.М. Ілляшенка [16],	«стан ефективності, отриманий за результатами використання ресурсів та ринкових можливостей підприємством задля здійснення захисту від негативних факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища та забезпечення сталого розвитку».

Головним завданням управління економічної безпеки підприємства є систематичне передбачення як внутрішніх так і зовнішніх загроз, які можуть призвести до кризового стану, а також розробка заходів щодо їх подолання кризи як на ранніх етапах її розвитку так і в подальшому.

До елементів системи економічної безпеки, входять суб'єкти, об'єкти та механізм управління економічною безпекою підприємства.

Для досягнення високого рівня економічної безпеки підприємство повинно проводити роботу із забезпечення стабільності та ефективності функціонування всіх основних її складових. До основних складових економічної безпеки бізнес відносяться:

- фінансова (являє собою здатність фінансової системи зберігати захищеність, стабільність і стійкість своїх фінансових інтересів при негативному впливі зовнішніх і внутрішніх факторів, які становлять загрозу, а також збереження спроможності забезпечувати ефективне функціонування підприємства та стале економічне його зростання [23]);

- інформаційна (- захист інформації, якою володіє підприємство (виробляє, передає або отримує) від несанкціонованого доступу, руйнування, модифікації, розкриття і затримок при надходженні [24]);

- техніко-технологічна (- передбачає аналіз ринку технологій стосовно виробництва продукції аналогічного профілю певного підприємства);

- кадрова (- являє правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом: вирішення правових питань трудових відносин, підготовку нормативних документів, що їх регулюють, забезпечення необхідною інформацією всіх підрозділів управління персоналом[25]);

- правова (- сприяє ефективному правовому забезпеченні діяльності суб'єкта господарювання, чіткому дотриманні співробітниками усіх правових норм чинного законодавства при оптимізації витрат ресурсів на досягнення даних цілей корпорації [26]).

Фінансова складова є найбільш важливою, оскільки фінансова стабільність свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їх використання, напрямки розміщення. До того ж, фінансова стабільність має тісний взаємозв'язок з ефективністю виробництва, а також з кінцевими результатами діяльності підприємства [3].

Отже, фінансова безпека як складова економічної безпеки бізнес-структур має суттєве методологічне і методичне значення і є домінуючою. Слід зауважити, що фінансова безпека бізнес-структур тісно пов'язана з такими економічними категоріями як «фінансова безпека держави» і «фінансова безпека регіону», оскільки дана бізнес структура розміщена і функціонує в межах даної держави та регіону. Аналіз наукової літератури показав відсутність поняття фінансова безпека бізнес-структури. Проте, існує поняття «бізнес-структура». Бізнес-структура – це організація (підприємство, фірма), діяльність якої здійснюється в сфері бізнесу. Це може бути торгова фірма, виробниче підприємство, рекламне або інформаційне агентство, комерційний навчальний заклад, біржа, холдингова компанія, товариство, контора, бюро, банк. Тобто будь який суб'єкт бізнесу [4].

Найбільш популярними бізнес-структурами в Україні є товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та приватне підприємство (ПП). Основним нормативним документом для ТОВ є Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII (далі — Закон про ТОВ). ПП, на відміну від ТОВ, має слабке законодавче регулювання, тому для нього актуальними є загальні положення Господарського (ГК) та Цивільного (ЦК) кодексів України щодо підприємств [17].

Отже, під поняттям бізнес-структура розуміється суб'єкт господарювання будь-якої форми власності, що веде самостійно обраним видом або видами діяльності та функціонує згідно чинного законодавства.

Таким чином, поняття підприємство та бізнес-структура можна в певному сенсі ототожнювати.

В сучасних умовах бізнес-структури постійно перебувають під впливом загроз, що виходять із зовнішнього та внутрішнього середовища.

Найбільшу загрозу для підприємства несуть фінансові небезпеки, які можуть мати як об'єктивний, так і суб'єктивний характер.

Об'єктивні фактори фінансової небезпеки можуть бути обумовлені змінами механізмів економічних та фінансових відносин, природними явищами тощо [18].

Зовнішні суб'єктивні фактори фінансової небезпеки можуть бути пов'язані зі спекуляціями цінними паперами, агресивним придбанням акцій підприємства конкурентами, цінової конкуренції суперників, шахрайством з боку окремих підставних фірм та фізичних осіб тощо. Внутрішні суб'єктивні фактори виникають внаслідок недостатньої діяльності менеджерів фінансово-економічних служб, маркетингу та адміністративного менеджменту підприємства [18].

Управління фінансовою безпекою бізнес-структури передбачає такі дії: захист фінансових інтересів бізнес-структури; управління його фінансовою діяльністю; попередження виникнення та розвитку загроз фінансовій безпеці, зниження ступеня їх негативного впливу; управління фінансовими ризиками; розробка і впровадження альтернативних напрямків забезпечення безпеки бізнес-структури; оцінка фінансового стану бізнес-структури; аналіз негативних наслідків для фінансового стану та конкурентоспроможності бізнес-структури; аналіз ринку цінних паперів з погляду стану привабливості цінних паперів підприємства, залучення ним фінансових коштів та подальший економічний розвиток; захист від агресивного придбання акцій підприємства конкурентами та можливого встановлення контролю за ним; аналіз інвестиційних проєктів; аналіз ділових пропозицій підприємству з точки зору ділової етики та ін.

Управління фінансово-економічною діяльністю здійснюється за допомогою певних методів та принципів управління.

Механізм управління фінансовою безпекою як домінуючою складовою економічної безпеки бізнес-структури має включати наступні методи:

- адміністративні методи управління фінансовою безпекою підприємства, що реалізуються шляхом прямого впливу керівників, власників підприємств на підлеглих через накази, розпорядження, вказівки, різні положення, правила, нормативи тощо, які організаційно регламентують діяльність підлеглих осіб. До визначальних рис адміністративних методів належать: безпосередній вплив на об'єкт управління; обов'язкове виконання розпоряджень, постанов, наказів тощо вищих органів управління організаційної структури; відповідальність за невиконання розпоряджень [19];

- економічні методи включають реалізацію заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; оцінку рівня сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук резервів її покращення; підвищення рентабельності активів та конкурентоспроможності підприємства; фінансування заходів із прогнозування розвитку ринкової кон'юнктури, інституціонального регламентування фінансово-господарської діяльності та ресурсного забезпечення;

- маркетингові методи управління фінансовою безпекою підприємства становлять велику групу економічних засобів, спрямованих на вивчення ринку з метою впливу на нього. Важливим маркетинговим інструментом виступає конкурентна стратегія, розробка і здійснення якої повинні дозволити компанії забезпечити безпечний розвиток у ринковому середовищі.

- організаційно-технологічні методи спрямовані на підвищення ефективності управління безпекою шляхом впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю.

- соціальні методи включають реалізацію заходів матеріального стимулювання; створення ефективної системи морального заохочення працівників, забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; укладання договорів, взаємних зобов'язань, об'єднання інтересів працівників [20];

- психологічні методи полягають у підборі кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; підтримку ініціативи; бесіди, пропаганду та агітацію, призначені для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансової безпеки; розробку правил поведінки; створення атмосфери корпоративного духу; формування сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; формування неформальних комунікацій [20];

- інституційні методи на рівні кожного підприємства інституційні дані методи реалізуються через формування чи внесення необхідних змін до установчих документів підприємства колективного договору із визначенням засад формування забезпечення економічної безпеки та через розроблення та прийняття концепції та стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства [21]

- нормативно-правові методи полягають у забезпеченні прийняття управлінських рішень, яке включає Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про інформацію», «Про державну таємницю»,

«Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на зазначення походження товарів» тощо;

- інформаційні методи передбачають створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство. Заходами щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки даною групою методів виступають: аналіз, облік комерційної інформації; створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; використання сучасних технологій захисту інформації [20],

- математичні методи наразі застосовуються все частіше, оскільки для того щоб прийняти рішення в умовах невизначеності, оптимізувати процеси, точно врахувати динаміку великої кількості зовнішніх умов, повинні бути використані математичні методи, зокрема, кореляційний та регресійний аналіз; математичне програмування та моделювання; мережне планування; теорія ігор; графічні методи та ін. Використання цих методів дозволить досягати поставлених цілей із максимальним використанням існуючих ресурсів і потенціалу, краще відстежувати ринкові зміни і приймати оптимальні рішення, забезпечувати для підприємств максимальний фінансовий результат. Отже, на якість та ефективність управління фінансовою безпекою підприємства впливає наявність і вміле використання традиційного та сучасного методичного інструментарію, який під впливом зростання потреби в безпечному бізнесі розвивається та вдосконалюється.

Принципами управління фінансовою безпекою підприємства визначені наступні:

- застосування програмно-цільового управління;
- обов'язкове визначення сукупності власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії;
- інтегрованість підсистеми управління фінансовою безпекою підприємства із загальною системою фінансового менеджменту;
- забезпечення збалансованості фінансових інтересів підприємства, окремих його підрозділів і персоналу;
- необхідність постійного моніторингу реальних і потенційних загроз;
- відповідність заходів щодо забезпечення фінансової безпеки економічній стратегії розвитку підприємства, його місії;
- координація реалізації заходів щодо забезпечення фінансової безпеки на підприємстві;
- наявність зворотного зв'язку;
- мінімізація витрат на забезпечення фінансової безпеки підприємства [22].

Обґрунтовано, що в ринкових умовах головним фінансовим інтересом підприємства виступає зростання ринкової вартості підприємства. Крім цього, до основних з них віднесено наступні: зростання ринкової ціни акцій підприємства; покращання іміджу підприємства і його торгової марки; мінімізація відрахувань до бюджету; оптимізація дивідендних виплат; стимулювання праці; розвиток виробництва; своєчасне і повне повернення

кредитів; зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції; ефективне ведення комерційної діяльності; зростання прибутку; зростання ліквідності підприємства розвиток виробництва продукції; впровадження науково-технічних досягнень; зниження у відповідності до чинного законодавства обсягів сплати податків до бюджету; зниження обов'язкових платежів до спеціальних державних фондів [22];

Сучасні економічні умови в яких функціонують бізнес-структури потребують масове впровадження інновацій, а саме інформаційних і програмних технологій, створення штучного інтелекту, поява криптовалюти і блокчейну, віртуальна реальність і т.д.

Згодом більш гостро постане питання щодо поліпшення захисту внутрішнього інформаційного середовища держави, економічної безпеки країни і бізнес-структур. Останнім часом спостерігається глобальна гонитва по створенню новітніх технологій, а саме цифрових інновацій. Слід зауважити, що Україна у 2018 році посіла перше місце серед 153 країн в категорії "Наука та технології" у рейтингу The Good Country Index, обігнавши навіть США.

Технічний, технологічний, цифровий і навіть соціальний розвиток суспільства створює різні проблеми і ризики.

Звісно, що чим більший прибуток бажаємо отримати, тим більш високоризикові управлінські рішення щодо діяльності підприємства ми приймаємо. Зрозуміло, що високо ризикова діяльність бізнес-структур приводить до погіршення показників ліквідності на деякий час. Хоча може скластися сама негативна ситуація, коли бізнес-структура втрачає не тільки ліквідність, але і фінансову стійкість, ділову активність, конкурентоспроможність і навіть стати банкрутом. Отже, при прийнятті певних рішень управлінці бізнес-структур оцінюють можливі ризики, таким чином, ризики є керованим процесом. Потрібно визначитися не лише з рівнем ризику, але також інструментом, для його зниження. Оскільки в цей час весь цивілізований світ намагається перейти в віртуальний світ, то і безпека країни та бізнес-структур в цифровому світі повинна зміцнюватися, в неї входять практично всі сфери суспільства: соціальна, економічна, політична і багато інших).

Передумови для розвитку цифрових інновацій в країнах Європи, США, Великої Британії сформувалися на цифровому сегменті, який періодично здійснює прорив в цьому напрямку завдяки малим проектним командам, які вбирають в себе талановитих одностудію. Тому вони докладають великих зусиль для підтримки людського капіталу, створюють цифрові майданчики (платформи), розвивають цифрову охорону здоров'я та освіти.

В умовах цифрової економіки, ми бачимо чіткий взаємозв'язок економічної безпеки з людським капіталом, це пояснюється тим що цифрові технології спрямовані на нематеріальну сферу (інтелектуальну власність), а головним фактором їх розвитку є людина [27].

Враховуючи загальносуспільне значення та походження цифрових інновацій, важливо розуміти той факт, що вони впливають на бізнес-структуру не лише зсередини, за рахунок тих інноваційних змін, що проводить

керівництво, але й ззовні – зі сторони суспільства, держави, цифрових трендів, які ставлять нові вимоги та стандарти до робочого процесу, процесів спілкування, комунікації, координації тощо. Цей феномен і визначає особливість впливу на управлінські й інноваційні процеси в бізнес-структурі.

Управління як процес, що включає в себе всі аспекти діяльності бізнес-структур, куди більш вразливе до подразників зовнішнього і внутрішнього характеру, а отже, має бути куди більш гнучким у своїх діях для утримання контролю над організацією та збереження відповідності умовам конкурентного середовища, в якому воно знаходиться [28].

В науковій літературі більше приділено уваги цифровій трансформації, ніж впровадження цифрових інновацій. Автори вважають, що цифрові трансформації не можуть існувати без впровадження цифрових інновацій.

Цифрові інновації – це впроваджені новостворені або вдосконалені продукти, послуги, процеси, технології, методи та рішення будь-якого характеру, створені на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій [30].

Серед основних сфер впливу цифрової трансформації (як прямим, так і опосередкованим шляхом) можна виділити такі: цифрова трансформація суспільства, цифрова трансформація бізнес-середовища, цифрова трансформація працівників, цифрова трансформація управління та цифрова трансформація операційної діяльності бізнес-структур [28].

Цифрові інновації торкнулись суспільства, оскільки ми в повсякденному житті широко використовуємо мережі Інтернет, мобільний зв'язок, спілкуємось і отримуємо багато інформації завдяки соціальним мережам і месенджерам.

Бізнес – структури впроваджують цифрові інновації, застосовуючи цифрові аналітичні інструменти для ведення діяльності, зокрема – для визначення ринкової стратегії, стратегії поведінки та комунікації з конкурентами.

Працівники, для того, щоб бути конкурентоспроможними на ринку праці, швидко орієнтуючись у просторі, підвищують свою кваліфікацію, оволодіваючи цифровими інноваційними технологіями, програмними продуктами.

Цифрові інновації управління проявляються у використанні певних цифрових інструментів в управлінні на всіх його етапах. Використання цифрових інновацій допомагає під час оперативного та стратегічного планування, організаційного проектування, мотивації і контролю, а також в управлінні ефективністю діяльності бізнес-структур.

Цифрова трансформація є всеохоплюючим і широкомасштабним явищем, яке торкається усіх аспектів діяльності бізнес-організації. Серед основних цифрових складових інноваційного розвитку бізнес-структур можна виділити такі: «цифровізація працівників» (англ. digital employees), «цифровізація бізнес-процесів» (англ. digital work) та «цифровізація управління» (англ. digital management) [29].

Європейська комісія опублікувала результати Індексу цифрової економіки та суспільства 2022 року (DESI), який відслідковує прогрес,

досягнутий державами-членами ЄС у галузі цифрових технологій. Під час пандемії Covid держави-члени просуваються у своїх зусиллях із цифровізації, але все ще намагаються усунути прогалини у цифрових навичках, цифровій трансформації МСП та розгортанні передових мереж 5G. Фонд відновлення та стійкості, в якому близько 127 мільярдів євро призначено для реформ та інвестицій у галузі цифрових технологій, пропонує безпрецедентну можливість прискорити цифрову трансформацію, яку ЄС та його держави-члени не можуть втратити.

Результати показують, що хоча більшість держав-членів домагаються прогресу у своїй цифровій трансформації, впровадження ключових цифрових технологій підприємствами, таких як штучний інтелект (ІІ) та великі дані, залишається низьким. Необхідно активізувати зусилля для забезпечення повного розгортання інфраструктури підключення (зокрема, 5G), необхідної для інноваційних послуг та додатків. Цифрові навички — ще одна важлива сфера, в якій державам-членам необхідно досягти більшого прогресу.

Цифровий перехід пришвидшується. Більшість держав-членів досягають успіхів у побудові стійких цифрових суспільств та економік. З самого початку пандемії ми доклали значних зусиль для підтримки держав-членів у перехідний період. Будь то через плани відновлення та стійкості, бюджет ЄС або, останнім часом, також через структурований діалог з цифрової освіти та навичок. Тому що нам потрібно максимально використати інвестиції та реформи, необхідні для досягнення цілей Цифрового десятиліття у 2030 році. Таким чином, зміни мають відбутися вже зараз

Пропозиція Комісії про шлях до цифрового десятиліття, погоджена Європейським Парламентом та державами-членами ЄС, сприятиме більш тісній співпраці між державами-членами та ЄС для просування у всіх вимірах, охоплених DESI. Він надає державам-членам основу для прийняття спільних зобов'язань та створення багатосторонніх проектів, які зміцнять їхню колективну силу та стійкість у глобальному контексті.

Фінляндія, Данія, Нідерланди та Швеція залишаються лідерами ЄС. Однак навіть вони стикаються з пробілами в ключових сферах: впровадження передових цифрових технологій, таких як штучний інтелект і великі дані, залишається нижчим за 30% і дуже далеким від цільового показника Цифрового десятиліття 2030 року, що становить 75%; широко поширена нестача навичок, яка уповільнює загальний прогрес і призводить до цифрового відчуження.

Існує загальна позитивна тенденція до конвергенції: ЄС продовжує підвищувати рівень цифровізації, і держави-члени, які розпочинали з нижчих рівнів, поступово наздоганяють його, розвиваючись швидшими темпами. Зокрема, Італія, Польща та Греція значно покращили свої показники DESI за останні п'ять років, здійснюючи стійкі інвестиції з посиленням політичним акцентом на цифрові технології, які також підтримуються європейським фінансуванням.

У міру того, як цифрові інструменти стають невід'ємною частиною повсякденного життя та участі в житті суспільства, люди, які не мають

відповідних цифрових навичок, ризикують залишитися позаду. Тільки 54% європейців у віці від 16 до 74 років мають хоча б базові цифрові навички. Ціль Цифрового десятиліття — не менше 80% до 2030 року. Крім того, хоча 500 000 фахівців у галузі ІКТ вийшли на ринок праці в період з 2020 по 2021 рік, 9 мільйонів фахівців у галузі ІКТ в ЄС далеко не відповідають меті ЄС у 20 мільйонів фахівців до 2030 року і недостатньо для подолання нестачі навичок, з якими нині стикаються підприємства. У 2020 році більше половини підприємств ЄС (55%) повідомили про труднощі із заповненням вакансій фахівців із ІКТ. Цей дефіцит є серйозною перешкодою для відновлення та конкурентоспроможності підприємств ЄС. Відсутність спеціальних навичок також стримує зусилля ЄС щодо досягнення цілей «Зеленої угоди». Тому потрібні величезні зусилля для перекваліфікації та підвищення кваліфікації робочої сили.

Щодо впровадження ключових технологій, то під час пандемії Covid підприємства стали активно використовувати цифрові рішення. Використання хмарних обчислень, наприклад, сягнуло 34%. Проте бізнес використовує II та великі дані лише на рівні 8% та 14% відповідно (цільовий показник 75% до 2030 року). Ці ключові технології відкривають величезний потенціал для значних інновацій та підвищення ефективності, особливо серед МСП. Зі свого боку, лише 55% МСП ЄС мають хоча б базовий рівень цифровізації (мета: не менше 90% до 2030 р.), що вказує на те, що майже половина МСП не використовує можливості, які створюються цифровими технологіями. Європейська комісія опублікувала опитування підприємств щодо економіки даних.

2021 року гігабітне підключення в Європі ще більше збільшилося. Покриття мереж, що з'єднують будівлі за допомогою оптоволокна, досягло 50% домогосподарств, внаслідок чого загальне покриття мереж фіксованого зв'язку з дуже високою пропускною здатністю збільшилося до 70% (цільовий показник 100% до 2030 року). Покриття 5G також збільшилось минулого року до 66% населених пунктів у ЄС. Тим не менш, розподіл спектру, важлива попередня умова для комерційного запуску 5G, все ще не завершено: у переважній більшості держав-членів (за винятком Естонії та Польщі) виділено лише 56% всього узгодженого спектру 5G. Крім того, деякі з дуже високих показників покриття залежать від спільного використання спектру частот 4G або низькочастотного спектру 5G, що ще не дозволяє повністю розгорнути передові програми. Усунення цих прогалин необхідно для розкриття потенціалу 5G та надання нових послуг з високою економічною та соціальною цінністю, таких як підключена та автоматизована мобільність, передове виробництво, інтелектуальні енергетичні системи або електронна охорона здоров'я. Європейська комісія також опублікувала 28 липня, дослідження цін на мобільний і фіксований широкосмуговий доступ в Європі в 2021 році і покриття широкосмугового доступу в Європі.

Онлайн надання основних державних послуг широко поширене у більшості держав-членів ЄС. Напередодні введення європейського цифрового посвідчення та гаманця 25 держав-членів мають принаймні одну схему eID, але

тільки 18 з них мають одну або кілька схем eID, зареєстрованих відповідно до Регламенту eIDAS, який є ключовим фактором для безпечного цифрового кросу. - Прикордонні угоди. 28 липня Комісія опублікувала орієнтир електронного уряду на 2022 рік.

ЄС надав значні ресурси для підтримки цифрової трансформації. 127 мільярдів євро виділено на реформи, пов'язані з цифровими технологіями, та інвестиції у 25 національних планів відновлення та забезпечення стійкості, які досі були схвалені Радою. Це безпрецедентна можливість прискорити цифровізацію, підвищити стійкість Союзу та зменшити зовнішню залежність як за рахунок реформ, так і за рахунок інвестицій. Держави-члени виділили в середньому 26% своїх асигнувань у Фонді відновлення та стійкості (RRF) на цифрову трансформацію, що перевищує обов'язковий поріг у 20%. Держави-члени, які вирішили інвестувати понад 30% своїх асигнувань RRF у цифрові технології, – це Австрія, Німеччина, Люксембург, Ірландія та Литва.

Визначення цифрових технологій як ключового пріоритету, забезпечення політичної підтримки та реалізація чіткої стратегії, продуманої політики та інвестицій є необхідними складовими для прискорення шляху до цифрової трансформації та просування ЄС шляхом досягнення бачення, викладеного в рамках Цифрового десятиліття.

«Шлях до цифрового десятиліття», представлений у вересні 2021 року і, як очікується, набрав чинності до кінця року, встановлює новий механізм управління у вигляді циклу співробітництва між інститутами ЄС та державами-членами для забезпечення їх спільного досягнення цілей, завдань та принципів Цифрового десятиліття. Він покладає моніторинг цілей Цифрового десятиліття на DESI, і тому індикатори DESI тепер структуровані навколо чотирьох сторін світла Цифрового компасу 2030 року.

Впровадження в діяльність бізнес-структур цифрові інновації, з одного боку, має позитивний вплив на їх діяльність, з другого — створює нові види загроз, яких не було раніше. Цифрові інновації є причиною кардинальних змін у діяльності бізнес-структур, що зумовлює необхідність брати до уваги нові аспекти цифрової реальності для формування та реалізації системи фінансової безпеки бізнес-структур.

Дослідження показали, що сучасний етап світового економічного розвитку характеризується суттєвим впливом на діяльність бізнес-структур цифрових інновацій, тому у процесі розроблення системи фінансової безпеки як домінуючої складової економічної безпеки бізнес-структур суттєве місце має посідати формування стратегії розвитку в сучасних умовах впровадження цифрових інновацій.

Література:

1. Державна служба статистики України <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. No 1. URL: http://www.economy.nauka.com/pdf/1_2018/8.pdf
3. Економічна безпека підприємств: [підручник] / [А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Ілляшенко та ін.]; за заг. Ред. А.М.

- Дідика. – Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. – 624с.
4. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Луганськ: СЛУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.
 5. Сосновська О.О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення / О.О. Сосновська, М.О. Житар // Облік і фінанси, № 3 (81) ' 2018, с. 124-132.
 6. Про Стратегію національної безпеки України: указ Президента України від 02.02.2007 р. № 105/2007. Офіційний вісник України. 2007. № 11. Ст. 389.
 7. Указ Президента України про рішення Ради національної безпеки та оборони України «Про стратегію національної безпеки України» від 06.05.2015 р. № 287/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
 8. Могильный А.И. Основы безопасности бизнеса / А.И. Могильный, В.Н. Бесчастный, Ю.О. Винокуров. Донецк: Регион, 2000. 130 с
 9. Забродский В.А. Современные методы организации и управления промышленным производством / В.А. Забродский, Н.А. Кизим, Л.И. Янов. – Харьков : АО «БизнесИнформ», 1997.– 64 с.
 10. Гладченко Т.Н. Индикаторы экономической безопасности предпринимательской деятельности // Донецк: ДОНГАУ «Менеджер» 2000. №12. – С.111-113.
 11. Гапак, Н. М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки [Текст] / Н. М. Гапак // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / ред. кол.: В.П.Мікловда, М.І.Пітюлич, Н.М.Гапак та ін. – Ужгород : УжНУ, 2013. – Вип. 3(40). – С. 62–65.
 12. Новікова О.Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення : монографія / О.Ф. Новікова, Р.В. Покотиленко ; Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк, 2006. – 408 с.
 13. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
 14. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48–51.
 15. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке / С.Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки: науковий журнал. – 2003. – № 3. – С. 11–19.
 16. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор - Видавництво, 2016. 378 с.
 17. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1 (91). С. 98-103
 18. Зачосова Н. В. Методологія наукових досліджень проблем забезпечення економічної безпеки держави / Н. В. Зачосова, А. О. Коваленко // Економіка та держава. – 2017. – № 11. – С. 56–59.
 19. Нагірна О. Інформаційна та фінансова безпека компанії, або «рекрутинг чужими руками» / О. Нагірна // Практика управління. – 2007. – № 8. – С. 38–40
 20. Рудковський О.В. Структура системи економічної безпеки підприємства. Вісник Національного транспортного університету. 2014. № 29(2). С. 93–99.
 21. Черевко О.В. Принципи управління фінансовою безпекою підприємства / О. В. Черевко // Ефективна економіка. 2014. №4.
 22. Копча Ю.Ю. Фінансова складова в системі економічної безпеки підприємства / Ю.Ю. Копча // Проблеми системного підходу в економіці / Випуск №2(70), 2019
 23. Міщенко С.П. Інформаційна складова економічної безпеки підприємства / С.П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості №39, 2012

24. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія /О.А. Кириченко, В.С. Сідак та ін. – К.: Університет «КРОК», 2008. – 403 с
25. Худолій Л.М. Складові економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності / Л.М. Худолій // Ефективна економіка, №1, 2011.
26. Способи захисту даних при швидкому доступі в інтернет [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.cismag.news/post>
27. Шатілова О. В. Цифрові інструменти інноваційного розвитку бізнес-організації / О. В. Шатілова, Н.О. Шишук // Проблеми економіки № 4 (46), 2020
28. 12. Strohmeier S. HRM in the digital age – digital changes and challenges of the HR profession. Employee Relations. 2014. Vol. 36. No. 4
29. Копішинська К. О. Цифрові інновації: зміст, структура та умови функціонування / К.О. Копішинська // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії Випуск 5 (17) / 2018